La costa

La pesca, la navegació i les activitats econòmiques associades podien representar una part important de la vida dels pobles de la costa i han marcat les formes i els usos de la seva arquitectura. Les necessitats específiques de les tasques marítimes i la major o menor combinació amb altres feines diferents es reflecteix en les cases i en altres construccions utilitzades per la gent de mar.

Els assentaments de pescadors

El poblament de la costa catalana està relacionat amb les particularitats de cada època històrica i del paper que va jugar-hi la pesca. El tipus de costa —més baixa i sorrenca o més alta i rocosa—, les particularitats de cada regió i el grau d'especialització dels pescadors han donat lloc a diversos tipus d'assentaments de la població marítima.

En general, les poblacions marineres s'ubiquen en ports naturals i cales amb les cases apinyades al voltant de l'església. La gent de mar i de les professions associades podien viure dins dels nuclis urbans, als barris i carrers més propers a la costa, o bé en nuclis específics fora de la població.

Vista de la planassa de Palamós, ca. 1910.
Fons: Museu de la Pesca.

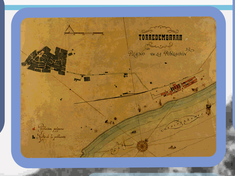

Torredembarra i el barri de pescadors, 1942.
Fons: Museu Marítim de Barcelona.

Premià de Mar i les cases de pescadors, 1942.
Fons: Museu Marítim de Barcelona.

En alguns indrets, els pescadors es van establir temporalment a prop del mar, fora dels pobles que estaven situats a l'interior. Sovint, aquests assentaments temporals van acabar donant lloc a nuclis de població permanents.

Cala Margarida, Palamós, ca. 1910.
Foto: E. Julià. Fons: Museu de la Pesca.

Barraques de pescadors a l'illa de Sant Antoni, delta de l'Ebre, ca. 1930.
Fons: Família Casanova-Vila.

Les cases dels pobles de la costa solen tenir els paraments emblanquinats amb calç. Es tracta d'una tècnica per protegir els edificis de la llum solar i de la humitat, però que alhora deixa respirar tant la paret de maçoneria com l'edificació en general.

Carrer de Cadaqués, principi dels 70.
Foto: Ezequiel Tomasella. Fons: Museu de la Pesca.

Casa de pescador, les Cases d'Alcanar, 1942.
Fons: Museu Marítim de Barcelona.

Els elements arquitectònics auxiliars de la pesca

El paisatge de la costa està marcat per la pesca, però també per la navegació i la vida quotidiana i l'organització social de la gent de mar. El desenvolupament de l'activitat pesquera requeria construir alguns elements arquitectònics arran de mar per a certes activitats específiques: barraques o botigues, tenyidors de xarxes, drassanes, salins, estenedors, porxos, molls, amarradors, pilons, norais, pous, dolls, fonts, camins de ronda, muscleres o vivers.

Caseta de salvament, Torredembarra, 1942.
Fons: Museu Marítim de Barcelona.

Vivers de musclos a la badia dels Alfacs, Sant Carles de la Ràpita, 2013.
Foto i fons: Ana Dalmau.

Pilò del salvavides, l'Escala, 1999.
Foto: Quim Esteve. Fons: Museu de la Pesca.

Llotja de pescadors, Sant Carles de la Ràpita, 1942.
Fons: Museu Marítim de Barcelona.

Tenyidor d'Aiguablava, Begur, 1999.
Foto: Quim Esteve. Fons: Museu de la Pesca.

Les botigues o barraques eren edificis polivalents que servien com a habitatge, refugi, obrador o magatzem. Tot i la gran diversitat de formes, solien ser petites construccions, generalment d'una sola habitació, amb una porta ampla per entrar-hi el llagut.

Barraques del Canadell, Platja de Palafrugell, 1999.
Foto: Quim Esteve. Fons: Museu de la Pesca.

Interior de la barraca de cala Culip, Cadaqués, 1999.
Foto: Quim Esteve. Fons: Museu de la Pesca.

Barraca de ses Negres, Palafrugell, 1999.
Foto: Quim Esteve. Fons: Museu de la Pesca.

xarxa de pescador

Cap de la Barra, l'Estartit, primer quart del s. XX.
Foto: Valentí Fargnoli.
Fons: Centre de Documentació del Museu de la Mediterrània.